

lo computat in loco; quantam sibi curam, sollicitudinem, anxietatem sentiet accedere.

Ergo excedendum mihi est ex hac vita, dicit intra se tacitus, demigrandum est in perpetuum tempus ex hoc mundo! Sed quod sum iturus? quæ me regio, quæ tellus, quis abeuntem ex hoc corpore locus excipiet? quis erit finis ac terminus terrenæ hujus peregrinationis?

Eccles. 3. 2.

Ibit homo in domum æternitatis sue. Heu! quam mihi æternitatem occinitis, subjiciet ille suspirans? Date mihi igitur tempus aliquod, ut me ad difficilem periculofamque viam compatem, ut cogitem tantisper de illa æternitate, quam mihi jam jam subeundam esse dicitatis. Nondum reputavi mecum ad hunc usque diem, aut esse æternitatem aliquam, aut certe illam esse ejusmodi quæ ire contingeret. Moram temporis vel brevem impetrare possim, per quam salubres, quantumvis ferò, æternitatis cogitationes versare liceat. Sed quid audio? quale fulmen aures perfonat? quid respondetis mihi, crudeles, duri, immisericordes? *Et tempus, & tempus non erit amplius?* Me miserum! tempus non est amplius? ecquando igitur tractabo mente cogitationem æternitatis? Saltem quis me desertum ab omnibus, egentem, spoliatum, inermem tutabitur? quis opem feret? quis consolabitur solitudinem? quis gressum reget? quis stipabit latus? Aviaici, parentes, consanguinei, liberi, domestici misero succurrite. Nemo se offert, nemo amicam manum porrigit, nemo periculofant æternitatis semitam ingredienti comes accedit. *Ibit homo in domum æternitatis sue.*

Apo. 10.

Qualis verò mihi æternitas imminet? dicite; an felicem, an infortunatam experiar? an inveniam

gratiam apud eum, cujus ex arbitrio pendet vel bonam vel malam æternitatem impertiri? Hoc instat porro, subjiciet, si quis aderit fortè Sacerdos, vel quivis alius occasionem occupans consolandi miserum & suscitandi spem emortuam; hoc instat porro, Frater charissime, eum ut tibi amicum reddas, qui æternitatem utramque dispensat ad arbitrium. Eja; extrema bonæ diei particula ne te prætereas, quin eadem utaris ad salutem. Pœnitentiam age vel feram, dum adhuc misericordiae locus est, dum paratum habes in Christi Sanguine peccatorum tuorum remedium. Obestare bonitatem illam infinitam, quæ se placari ultro & exorari patitur; nec humilis unquam & contriti cordis affectum despexit; præveni, si quid sapias, salubri delictorum dolore tremendum, quod Christus mox facturus est, totius vitæ tuæ iudicium. Heu! me, quid loqueris, excipiet peccator, & qualem incutis metum, dum addere misero fiduciam cogitas? scilicet veniendum mihi in conspectum metuendæ Majestatis; standum ante severi Judicis tribunal exacti inter vivos temporis rationem redditurò? Sed quo pacto feram aspectum & subibo illius oculos, quem offendi toties? cujus iram atque indignationem tor sceleribus atque flagitiis concitavi? cujus clementiam & plenam humanitate summa misericordiam singulari pertinacia, dum viverem, asperavi? cujus contempsi gratias, neglexi admonitiones, conculcavi Sanguinem, salutiferum obitæ prome mortis fructum nullum esse volui? quæ pars indulgentiæ expectanda ab eo est, qui se tam rigidum ultorem mali, quam magnificum boni muneratorem profitetur? Ah! parcite inanibus urgere amicum stimulis; cui spes nulla superest. Jam sentio totum

T. G.

æternitatis illius pondus, quæ me contingit: pars mea inter reprobos, hæc portio mea in sempiternum tempus. Ulciscere injurias tuas, o Deus; immola devotam furori tuo victimam. Vosque, quotquot hic adestis, exitii mei testes, adjicite diligentes oculos, & documentum ex me sumite, quod vobis ex usu sit.

Discite enim verò, Adolescentes, ex hoc morientis impii spectaculo, quò peccatorum felicitas recidat. Num licentioris vitæ brevis usura tam luctuoso sine redimenda videatur? Est hic aliquis vestrum quem molles, quibus peccatores immerfi vivunt, deliciae sic capiant, ut cum ipsis in fatalem pessimæ mortis scopulum impingere non dubitet? Sed hoc quid à vobis quæram, quos tam terribili mortis imagine video percussos? Nemo vestrum est, sentio, qui peccatorum mortem pessimam non abhorreat, non excretur, quovis pretio declinandam non existimet. Imò, nemo vestrum est qui pretiosam in conspectu Domini Sanctorum mortem non ambiat, nemo qui non postulet pro se quisque ardentissimis precibus ac votis, mori-

Num. 25.

tur anima mea morte justorum. At animadvertite diligenter, Adolescentes, hoc ipsum fuisse, quod orabat olim Balam impius, quod turpissimi quique peccatores sibi apprecantur, quod & præstolari confidenter non dubitant. Infelices! qui vel nesciant, vel nescire se simulent, non dari cuiquam ut Sanctorum mortem obeat, nisi Sanctorum more vixerit. Bernardum audite ejusmodi hominum vota spesque præcedentem. *Vivat anima tua vita justorum, si vis ut moriatur anima tua morte justorum.* Quamobrem providete omni studio atque opera, ut quibus esse similes in morte pulchrum & expetendum esse ducitis, eorumdem mores san-

ctissimos & vitæ innocentiam amulemini.

DE INFERORUM POENIS.

ORATIO XII.

Quis poterit de vobis habitare cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Il. c. 33.

UTINAM, Adolescentes Christiani, uaus eorum aliquis, qui perpetuis flammarum infernarum incendiis macerantur, susteret se vobis hodie præsentem ex hoc loco, & ejaculans in unumquemque vestrum scintillas aliquot illius ignis, quo depascitur, ita sciscitaretur à singulis. *Quis poterit de vobis habitare cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* Futurum ego non dubitem, quin aspectus ejusmodi vestros animos graviter commoveret, plusque momenti ad persuadendum hominis illius unica vox, quam disertissimi Oratoris sermo prolixior habere possit. Tamen si qua valemus rerum æternarum fide, quid opus est ejusmodi miraculis, ut nobis ab Inferorum incendiis pertimescendum, ut pare est, sentiamus? Sufficiet, mihi credite, bene præparatis animis rudior aliqua poenarum æternarum adumbratio, ut in declinando periculo tam gravi diligentes ac cauti efficiamur.

Verum de Inferorum suppliciis ego dicturus; quid primum loquar, Adolescentes, aut quid potissimum scitandum putem? Quocumque mentis oculos intendam, aut se cogitationis aspectus circumferat, terribilis quædam & horrore plena gravissimo rerum species statim se offert, & volentem inchoare quidpiam multu-

titudine sua atque gravitate perturbat. Hinc video infelices animas suavissimo Dei omnipotentis conspectu privatas, quem vidisse summa felicitas, quo caruisse summa damnatio est. Deus immortalis quam terribile supplicium! Inde circumspicio extincta flammaram incendia ad torquendas easdem illas animas destinata: quale tormenti genus, & quanto cum horrore conjunctum! In tanta utriusque poenae gravitate nullus se mihi objicit aut modus, aut finis, sed immensa quaedam aeternitatis unius duratio: quantus hinc desperationis acerbissimae cumulus exurgit. Nulla pars est suppliciorum ejusmodi, quae singulari quadam consideratione non egeat. Dicamus de singulis, quantum patientur concessi nobis temporis angustiae; & faxit Deus, ut ex argumento tam lumbri intelligatis, Adolescentes, quam sit horrendum in manus Dei viventis incidisse.

Heb. 10.

I. Pars.

Ac primo quidem, nullum videretur nobis supplicium tam grave, quam illud, quod ex sola Dei jactura oritur, si tales essemus, quales esse nos oporteret, & quales tandem aliquando erimus, cum exusti penitus terrena corporis mole nostrae naturae atque indoli permittemur. Verum quoad corporeis vinculis alligatur anima; ut neque Deum, neque se ipsa satis novit, ita neque, ut par est, intelligit; quanti sit Deum perdere, & ab ipsius conspectu suavissimo in perpetuum arceri. *Animalis homo*, inquit Paulus, *non percipit ea quae sunt spiritus Dei*. Verum enimvero veniet dies ille, cum intelligemus qualis ac quantus sit Deus; cum infinitas ipsius perfectiones ac dotes cognitae ac spectatae habebimus; cum neque supremam illius majestatem, neque pulchritudinem ex omni parte per-

in Cor. 2.

fectam, neque sapientiam incredibilem, neque bonitatem omnium amoribus dignissimam licebit ignorare. Tum vero quam magnificus, quam admirabilis, quam expetendus Deus videbitur! At neque Deum tantummodo noverit anima, sed intelliget pariter ipsa, qualis sit. Hoc est sentiet eo se factam fuisse consilio, ut Deo frueretur, neque se felicem ac beatam esse posse, nisi in ipso tanquam in sine suo conquiret.

Tamen si eodem illo Deo carentum sit, si nulla spes illius unquam, aut possidendi, aut videndi affulgeat, quod erit tam grave supplicii genus, quod Dei privatione mitius videri non debeat? Scilicet rapietur illa toto impetu voluntatis in Deum, extra quem nulla pax, nulla tranquillitas sperari possit. Involare conabitur in tenerrimos amantissimi Numinis amplexus, cui adhærere tam bonum est; verum, deprimeretur in inferiores terrae partes iniquo peccatorum suorum pondere: arcebitur longius ab eadem illa bonitate, quam olim contempserit, & personantes auribus terribiles illas voces audiet; *discede a me, discede*. At quod ibit infelix anima, quam a te sic removeris, o Deus? quod perget? quod se conferet? ubi bene esse poterit illi sine te? & te semel si caruerit, quis jacturam illam resarciat? An non tu fecisti nos ad te, o Deus, & irrequietum est cor nostrum donec requiescat in te? Tamen repellis in perpetuum infelicem animam, nullam vis esse illi tecum deinde partem: abjicis illam, execraris, exterminas, prohi! *quam horrendum est*, inquit Augustinus, *videre Deum & perdere*.

Atque hæc tam amara jactura illius memoria ita infelicis animae cogitationi observabitur, ut ab ea nunquam absistat; hoc habebit sibi homo

mo

mo damnatus perpetuo exprobrandum: Deum meum perdidit; & mea unius factum est culpa, ut perderim: per me stetit unum, ut ipsius aspectu fruerer, & nolui! Ah! si voluissem, inter suavissimos ipsius amplexus jam versarer! sed o me stultum ac dementem, castissimæ illi delectationi turpissimam prætuli voluptatem! Hac cogitatione, stimulis, quasi acutissimis, confixus ac punctus damnati hominis animus totam mentis aciem contendet, ut omnem à se Dei memoriam excutiat; ut de Deo non cogitet magis, quam si nullus in rerum natura Deus existeret. Verum quidquid agat tandem, quantumcumque maceret se se ac torqueat, ut importunam divini Numinis recordationem eliminet; tanto præsentior aderit ipsi Deus. Imò, imò offeret illi se tortoris instar crudelissimi, & præteriti temporis memoriam refricans, age, age, infelix, inquiet Deus. Judicetur inter me & te! utrius tandem nostrum culpa contigit, ut à felicissima mei possessione excideris? Quid ego pro te facere potui, & non feci? quid defuit tibi ex omni parte, quominus tuam in tuto salutem collocares? Tu natus ipso purissime Religionis in sinu; tu, promovente sedula parentum sollicitudine, liberaliter educatus; tu nactus optimos moderatores ac magistros, qui docerent pravitate semitas, virtutis viam aperirent. Tu quoties salutarum moris meæ fructum inter augustissima mysteria percepisti? quoties refectus mei corporis epulo? quoties sanguinis poculo recreatus? Adde tot illustrationes mentis, tot salubres cordis impulsus, quibus ego te meliorem ad frugem tentavi revocare: adde indulgentiam tam sæpe, post graves ac frequentes relapsus, peccatorum veniam. Tamen tot inter fa-

lutis adjumenta excidisti mihi, & in perniciem ultro volensque corruisti, *Perditio tua ex te*; tibi unice imputa quod summo tuo bono, summa beatitudine careas. Ut erit nihil unde objurgetiones tam justas confutet infelix anima, ita suum in se ipsam furorem exacuet. Hinc oritur desiderium illud, & plena furore rabies, quam Vates Regius tam feliciter expressit. *Peccator*, inquit, *videbit & irascetur; dentibus suis fremet & tabescet*. Verum desiderium peccatorum peribit; inutilis dolor, manes lachrymæ, futilis desperatio, quæ nullam acerbissimo desiderio medelam afferat.

Psalm. 137.

Progrediamur ulterius, Adolescentes, & ad contemplandam inferis novam poenarum seriem animos intendamus. Hic verò fateor magis commoveri me, quam ante: adeo varias in partes pertrahunt animum ac perturbant suppliciorum illorum gravitas, multitudo, diversitas. Quanto hic ego profitear verius, quam Poeta ille vester de fictitiis suis Inferis faciebat, non mihi si *centum lingua sint oraque centum, ferrea vox*, tamen omnia poenarum nomina percurrant quibus infelices Damnatorum animæ mancipantur. Agite enim; an tenebras loquar horrendamque caliginem? ignis occurrit? An ignem ipsum sulphureum, piceum, inextinctum & ad intimas ossium medullas penetrantem? offert se vermis ille qui non moritur, perpetuus crudelisque stimulus; qui momentis omnibus mentem fodiet, incendat, excruciet! an tristissimam mortem & vitam morte ipsa luctuosam magis? aperient se se & explicabunt immensa illa aeternitatis spatia quæ nullo unquam temporum sine concludentur. Quid de loci featore, de immanitate sociorum, de lachrymis, de stridore dentium, de rabie

II. Pars.

tabie ac desperatione dicam? dicendum tamen: at ita dicendum, ut non astringamur ullo ordine certo argumentorum, sed in tanta perturbatione, quidquid obtulerit se primum, hoc arripiamus tantum, & ad vestram utilitatem perstringamus.

Fingite igitur vobis primum, Adolescentes, in intimis terræ visceribus, depressum carcerem, quem lacus, ingens undique circum ambit sulphure atque igne exestuans. Hic jacebunt acervatim altissimis, cumulis homines infelicissimi, constricti denfatiq; vix ducentes spiritum, eumque non nisi ex igne ducentes ac sulphure sordibusque teterrimis, quæ hunc in locum tanquam in sentinam ac cloacam è terris omnibus derivatæ confluerint. Eò ferentur purgamenta faecesque corporum omnium: his odoribus, his suffitibus homines deliciarum amantes vaporabuntur. Adeste animis, Adolescentes Christiani, & quod Bernardus sapienter monet, *descendite in infernum viventes, ne descendatis mortui*. Animadvertite quæ vobis illic supplicia destineantur, nisi diligentius in posterum, quam forè fecistis, hætenus, à peccato lethali caveatis. Neque enim in illo suppliciorum loco peccatum erit ulium, quod pœna vacabit sua; sed prout quisque peccaverit, ita pares peccatis suis pœnas patietur.

Illic homines luxu & mollitie perditissimi, sacrificuli ventris & abdominis, epulones fastidiosi, voluptuarii potatores, pro dulcibus poculis, pro exquisitis dapibus, picem accensam, fluidum sulphur, liquatum plumbum potabunt largis haustibus. Flagitabunt illi, ut Evangelicus epulo, aquæ guttulam ardentibus faucibus, neque illis in æternitatem omnem concedetur.

Hic Adolescentes lascivi, qui ad

picture turpes, ad libros obscenos, ad omnem impuritatis speciem oculos adjiciunt; qui aures à lulentis sermonibus, à lubricis colloquiis, ab inficetis carminibus non temperant, dignas inverecunda curiositate pœnas luent. Illi oculi damnabuntur perpetuis fletibus, *ibi erit fletus*, dicit Dominus; damnabuntur sempiternis tenebris, idem Christus adjicit, *mittite cum in tenebras exteriores*; quæ tenebræ dabunt functionem luminis tantum, quantum erit satis ad intuendas immanes monstrorum formas, ad infames flagitiorum comites, atque auctores contemplandos. Illæ aures patebunt horrendis ululatibus ac rugitibus demonum, perpetuis in Deum conviciis ac maledictis, perennibus sociorum opprobriis onerabuntur.

At tu, delicatule, effœminate juvenis, qui cuticulam curas tam operosè; tu, si quis esses tamen ejusmodi, qui turpissimum corpus in omni voluntate dedecore, qui consecratis infames delicias, qui voluptates vetitas, omni ex parte cupidius venaris, nefariis par libidinibus supplicium expecta. Illam eutem, carnem illam, æternæ rotæ, æternæ cruce, æterni aculei torquebunt. Ardebunt illa membra sempiternis ignibus, quæ jam ardentissimæ impuritatis facibus accendis. Nulla pars corporis illius spurcissimi non cruciabitur doloribus acutissimis, savissimis incendiis non æstuabit. Penetrabunt flammæ artus omnes, medullasque ipsas atque ossa intima pervadent. Instabunt insuper flagelli ac scorpionibus tortores savissimi, neque momentum ullum à supplicio vacuum præterire patientur.

Neque sua pariter pœna deerit superbis homuncionibus, qui gloriam ventis omnibus aucupantur, qui honore quodam futili posteriora ducunt

pic-

pietatis ac religionis officia. Hi lacu in imo abjecti depressique, ab omnibus sprete, ab omnibus crudeliter illusi, superis inferisque despectissimi jacebunt simul; in fascem unum colligentur superbi omnes, ut iisdem deflagrent ardoribus, pœnis iisdem torqueantur.

Quantum verò ardebit quisque, quæ mensura suppliciorum erit? Audite B. Joannem in Apocalypsi sic loquentem; *quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum illi date tormentum ac luctum*. Sic est, Adolescentes; quantum honoris quisque vestrum contra legem Dei quaesierit, tantum & ipsi suppliciorum irrogabitur; quantum deliciarum gustaverit perperam, tanto etiam vividiores flammæ experietur. Hæc vobis sæpe cogitatio subeat, cum laxiorem ubique viam & molliorem conquiritis; cum vestra commoda ambitiosius sectamini; cum anhelatis ad omnem voluptatis occasionem; dicat sibi unusquisque vestrum; quid ago infelix? incendium augeo quo adurar, supplicia mihi nova quero quibus excrucier. *Quantum in deliciis fuit, tantum illi date tormentum ac luctum*.

Apoc. 18

Sed quid ego hic cætera Inferorum supplicia operosius persequor, unum illud videor prætermittere, quod reliquis gravius atque intolerabilius reputandum est. Verum illum intelligo, qui non moritur, & qui æternitate tota damnati hominis conscientiam rodet. Hic erit tortor domesticus, qui excuti non poterit, qui adhærescet semper tenax & individuus comes, qui accendet ipse flammæ, irritabit incendia, supplicia omnia vehementius asperabit. Quoties, inquiet ille, sacris impulsibus ad institutum vitæ sanctioris agi te ac propemodum rapè sensisti? jam demum luis duri-

tiam cordis tui, quam nulli aspirantis gratiæ motus inflectere poterunt. Quoties harum terrore flammæ percussus & meliorem pollicitus frugem, incendam à te arctam viam juraveras? das tandem pœnas, miserrime, qui divina hæc munera tam nihili feceris. Quid defuit tibi quominus castus ac pudicus esses? Poteras hunc Deo florem integrum intactumque servare; pendè jam pœnas pro exigua & caduca voluptate. Quid luges, qui hæc tibi tormenta paraveris? qui malorum omnium auctor unus exiteris? an non prædixi centies hæc tibi, dum viveres? jam arde his ignibus quos tantopere amasti; arde sine spe, sine solatio, sine lenimento, sine ulla finis expectatione.

Ad ultimum percingimus calamitatis complementum, dum æternam sortem in Inferis suppliciorum seriem profitemur. At quantum illud unum est, Adolescentes, etiam si cætera omnia levia viderentur! Imò & hoc ipsam contemnat per me licet, si quis est qui complecti cogitatione possit, quid sit Æternitas. O vocabulum omni terrore gravius, igne savius, tormentis quibuscumque immanius! Certè humanis in rebus nihil tam asperum occurrit, quod non speretur mitigari posse; offerunt se incommoda multa, sed nullum est eorum, quod exitum aliquem non habeat. Homines videmus morbis acutissimis confictatos, jacturam rei familiaris honorisque passos; sed nihil est tam immedicabile, cui finem vel melior fortuna, vel mors saltem ipsa non afferat. At in Inferis nihil se objicit nisi infandum & exitiale, neque terminus usquam ullus reperitur. O ignis voracissime, inquiet Dammati infelices, nunquamne in nihilum nos rediges? O mors nunquam ne ad-

ris?

ris? aut potius quæ præfens es semper, nunquamne nos interimes? O sempiterna mors! ò semper vivere, & nunquam vivere! Cogitant sæcula, replicant sæculorum multitudinem innumerabilem, cumque eò pervenire numerando, quod ne capere quidem ipsi possint, nondum, exclamabunt, nondum ingressi sumus curriculum æternitatis! *Fumus tormentorum eorum ascendet in sæcula sæculorum*, inquit Joannes, *nec habebunt requiem diè ac nocte.*

Quid restat, Adolescentes, nisi ut rursus à vobis petam cum Isaia, *quis poterit habitare de vobis cum igne devorante?* quis estne, qui tantum fidat viribus suis? qui putet intrepidè se atque alacriter adire flammam illas posse? Hujusmodi si quis esset, cum ut convincerem, non rotas expedirem, non equuleos, non cætera tormenta instituere, quæ tamen cum suppliciis Inferorum si comparentur, delicia cæteri possint; hunc juberem tantum ad candelæ lumen digitum admovere, immotumque tenere ad tempus brevissimum; non faceret, aut si admoveretur invitus, ut exclamaret, ut refugeret! ut manum continuo retraheret! sed nemo est certè, nemo tam præfracti animi; interrogantique mihi cum Isaia, *quis habitare poterit de vobis cum igne devorante?* omnes audire mihi videor profitentes intolerabilem esse ignem illum, intolerabiles tenebras, vermem intolerabilem, æternitatem nullomodo tolerandam. Hoc si ita est, Adolescentes, cur non adhibetis omnem opem operamque; ut hos ignes, hæc supplicia fugiatis? si quis est qui parem se putet his doloribus exhantlandis, easque sibi vires esse confidat, quibus possit incumbentem Dei ipsius ultoris manum facile ferre, is quidvis audeat, per me licet: pietatem

habeat susdeque, pudicitia non parcat, quidquid blandiuntur voluptates omnes, quidquid cupiditates suadent, arripiat, nihilque religioni ducat; at qui fateatur ultrò timere se ignem devorantem, neque ea esse constantia ut habitare cum eo possit; is scelere ullo lethali se inquinat? is latam spatiosamque peccatorum viam ineat? quæ ad flammam illas recta deducit? dementia est, furoris est!

Alterum à vobis cum Isaia quæram, Adolescentes; *quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* Non jam dico quis poterit, sed quis re ipsa cum ardoribus sempiternis habitabit? Quis vestrum Inferorum ad flammam est destinatus? quis per æternitatem omnem ardebit? In promptu est; quid respondeam. Vultis audire, vultis designem intento digito, qui sint ad æterna supplicia divino judicio damnati? Quidni verò hanc infamiam hic subeant, qui ea sunt aliquando in confesso populorum omnium notandi? quidni eos designem, ut, si perire juvat, pereant saltem uni, ab iisque tanquam à saxo periculosissimis, quidquid integrum est parumque declinet? Quis ergo habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? quis? tu, flagitiose Adolescens, qui licentioris vitæ consuetudini indulges; tu inquam, nisi respicias, habitabis cum ardoribus sempiternis; tibi hæc parata supplicia sunt, nisi serio constantique studio ignes illos pestiferos, quos tuo in sinu accendisti, nitaris extinguere. Quis, rursus peto, habitabit cum ardoribus sempiternis? Tu qui alienæ pudicitia captivus obscenisque verbis insidiaris, tu qui exempli pravitate tam multos corrupisti; tu qui turpi in otio & longa in desidia consensescens omnibus in animam tuam vitis aditum reclusisti; tu qui

reci-

recidivis flagitiis consuetudinem malam magis ac magis roboras & confirmas; tu qui nullo rerum piarum sensu, nulla Sacrorum reverentia divinis mysteriis assistis; tu qui vocanti Deo jam diu non pares, & à vitiorum semita retrahenti non obsequeris.

Quamquam ah! potius, quotquot estis, vos horror atque obtestor, per Jesu-Christi sanguinem, qui extinguendis Inferorum ignibus effusus est totus; per salutem vestram, per amorem quem habere vos decet fortunatæ æternitatis, extirpatè sedulo malas illas vitiorum fibras, quæ vestris cordibus increverunt, ut mundi toti atque expurgati æterno Dei conspectu in cælesti patria frui mereamini.

DE OTIO.

ORATIO XIII.

Fili conserva tempus. Ecclesiast. cap. 4.

Redeunte, uti fert mos pristinus, studiorum curriculo, quibus & diligenter excolendis, & me prudenter moderandis Deus Optimus Maximus addixit: nihil ego vel ad injuncti mihi muneris rationem melius, vel ad utilitatem vestram accommodatius, vel ad ipsam Dei omnipotentis gloriam potius esse duxi, quam si bene collocandi in studendi exercitatione temporis auctor hodie atque adhortator accederem. Id verò dicendi argumentum arripi eo lubentius, Adolescentes Christiani, quod debellandum hostem aggredior ætati vestrae tanto periculosum magis, quanto minus videri solet metuendus.

Le Jay, Tom. I.

Nam quis, vel inter eos, qui studiorum labores ultro suscipiunt, tanti putet prodigium esse temporis? quis se, dum accedit ad abluendas in sacramento flagitiorum sordes, accuset otiosum fuisse identidem? Quis desidiosam ex omni parte vitam in gravioribus adolescentiæ piaculis numerandam arbitretur? Et tamen quis deplorare pro rei dignitate possit, quantam genus id vitii vestrae labem ætati, quam gravem moribus corruptelam, quam exitiale saluti ipsi detrimentum afferat.

Sinite me igitur insidiosissimum juxta & infestissimum reterege vobis scopulum, ne ad eum allisis miserabiliter tristissimum facere naufragium contingat; sinite me juratum non tam eruditionis bonæ, cujus promovendæ studium experimini, quam vestrae integritatis hostem acrioribus urgere stimulis, & me de inertiori otio differentem sic audite, ut ad extirpandam penitus pestem illam, si quem jam infecisset, vel ad eandem declinandam certè strenuam virilemque diligentiam afferatis.

At enim, inquit, quid est in Otio quod insecteris tantum? vel quid mali tandem Otium importet, nisi fortè jacturam aliquam temporis? Nihil ergo perire tibi putas dum tempus perit? non tu malorum in numero rei omnium pretiosissimæ damnum reponis? Atqui id scito, quisquis es, Otium, vel si id unum incommodi ferat; quod pariat dispendium temporis, hoc ipso nomine Adolescenti Christiano esse omni ope fugiendum; quod erit Orationis pars prima. Addam & illud altera, quantumvis alienum ab opinione tua videatur, fieri omnino non posse, quin Otium multorum fons vitiorum & origo sit. Utrumque quantam habere vim oporteat, ad excitandam in unoquoque

Y ve-

vestrum actuosam diligentiam, breviter intelligite.

I. Pars.

Quanti sit inter res ceteras pretii tempus illud quod ducimus, significavit ipse satis rerum omnium artifex Deus; qui, cum in genus hominum, quidquid cœli terræque ambitu continetur, plena ac prodiga, ut sic loquar, manu bonus effuderit, unius parvus avarusque temporis visus est. Nam cur, amabo, tam multas divisit illud in partes ac veluti secuit in portiunculas, quas alias tantum post alias nobis impertiret? nisi ut intelligeremus summum esse divinæ liberalitatis munus, momenta temporis singula, ac, nisi per sinceram legitimamque partis cujuslibet usuram, ulterioris deinceps spatii fiduciam exhiberi.

Quantulum est enimverò, quod in longa illa ferie temporum vindicare sibi pro jure suo quis possit? Quod elapsum semel tempus est, non est amplius cujusquam in potestate: quod futurum aliquando præcipitur, illud, quanquam prætolari liceat, nullus audeat tamen sibi eretò polliceri. Unam igitur, quam habemus in præsentia, moram temporis, hoc breve spatium, quo spiramus, solam hanc dici bonæ particulam, quæ vix concessa nobis statim dilabitur, nostram dicere, usurpare quasi propriam, & in usus vel bonos vel pravos contere ad arbitrium possumus. Divitias miseras, Adolescentes Christiani!

Quanquam quid miseras dico, aut quid divinæ liberalitati usque adeo videor injurius? Divitias imò fortunatas, quibus summum infinitumque comparari bonum possit! Hæc etenim, quæ nobis impertitur, copia temporis quantumvis exigua, pretium Æternitatis est: hac mercede redimitur felicitas nunquam cessatura; hoc uno pignore fruendi tempus

in omne divini Numinis facultas impertitur. Ponite vobis ante oculos unumquemque sanctissimorum hominum, qui vitæ hujus defuncti periculis inter immortales delicias felix ævum jam traducunt; quaerite diligenter à singulis, quibus tandem gradibus ad cœlum ascenderint; erit ne unus eorum aliquis, qui datas sibi ab omnipotente Deo particulas quasque temporis, æternitatis ipsius lucro appositas non ostenter? qui beatos illos ac florentes dies, quos transigit, bene actis in vita momentis brevissimis non debeat? qui pondus illud immensum gloriæ, qua fruatur, non constaverit, decisis avulgentis ex portiunculis, eisdemque, totidem veluti margaritis, impositam capiti coronam non ornaverit?

Vide ergo, quisquis vel otiaris desidiosè, vel rebus aliis intentus, quæ ad officium non pertinent, tempus malè perdis, quanto quid majus opinione momentique majoris tibi deperiat. Dum enim tempus amittis, quid aliud facis, obsecro, nisi vitam ipsam amittis, nisi beatitudinem abjicis, nisi æternitatem totam, quantam, quanta est, vilipendis, ac pro nihilo æstimas? Atque hoc tempus, infortunatè Adolescens, cujus hodie jacturam tam facilem ducis, desiderabis olim amissum, cum ad eas veneris angustias, quibus brevis temporis induciæ mederi possent. Diem aliquem ex illis, quos molli in Otio turpique desidia contriveris, postulabis votis omnibus ac lachrymis, & diem illum fortè non impetrabis. Horam tibi unam impertiri ad detestationem peccatorum, ad expiationem scelerum, ad veram sinceramque cordis mutationem optabis, & tempus, & tempus fortè non erit amplius.

O si intelligeretis, Adolescentes charissimi, quam acerbo animi sui deside-

desiderio requirant ac lamententur tempus amissum, quotquot sempiternis ignibus justus omnipotentis Dei furor addixit! ò si videretis eorum lachrymas, audiretis gemitus tristissimos, lamentabiles omnium querelas exciperetis! Accedite animis, amabo vos, & penetrare, quantum fieri potest, cogitatione mentis vestræ usque ad profundas inferorum voragines, ubi miserabiles illæ victimæ miris quidem, sed veris cruciantur modis! subsistite paululum, adeste cum silentio, date aurem. Quid doletis, infelices animæ? quid lugetis? quid lamentamini? Tempus amissum, inveniunt, tempus amissum; quid operatis? quid petitis? quid precamini? ecce unam omnium vocem audio, temporis momentum. O si impetrare, o si habere fas esset momentum temporis!

Educamus enimverò ex illis subterraneis specubus, ex ergastulis ignitis, ex tenebris horrentibus, adducamusque animam unius alicujus Adolescentis, cui molle atque iners Otium exitii causa extiterit ac ruina. Sistamus illam ante eorum oculos, qui menses ipsos, annos integros, rotamque adeo adolescentiam nugis conterunt; qui abjectis pietatis Christianæ officiis scholasticoque penso neglecto, à primo mane usque ad vesperam perpetuò oscitantur; qui libros deserunt veluti pondus quoddam Etnæ gravius; qui conclusi in museo, vel in schola tanquam in ergastulo, subfelliis suis, tanquam crucibus quibusdam affixi, peregrinantur interim animo, vagis peregrinisque cogitationibus atque inanibus figmentis, utinam non turpissimis, mentem pascunt; qui studiorum omne genus quasi crudiores cibos fastidiunt. Sistamus, inquam, animam illam eorum in conspectu; qui in desidioso turpique veterno consensescere vo-

lunt, quasi nunquam in crimine morituri.

Illam videre mihi videor infelicem animam, emergentem de tenebris suis in hanc lucem, spirantem incendia, flammam anhelantem, & voracissimis undique ignibus circumseptam: illam audire mihi videor contempletam vos attentius in has tristissimas voces erumpere: Ah! me infelicem, cui momentum unum temporis satis ad penitentiam esset, & negatur! infeliciores vos, qui tantam temporis copiam temerè profunditis! Aderit dies, (puter unusquisque vestrum nominatim se ab anima illa compellari) aderit dies, cum momenti hujus, quod nunc fluit, jacturam æternis mecum gemitibus lamentabere! Perit heu! tibi, quod meis, quod Damnatorum omnibus ignibus extinguendis sufficeret! quod si ad penitentiam concederetur, nulli jam essent Inferi, cessarent incendia, dirumperentur cruce, evanescerent equulei, tormenta omnia quiescerent; cujus redimendi si facultas foret, longissimi afflictionis cujuscumque doloribus commutatum vellem: sed nunquam dabitur! mihi tempus effluxit omne; una æternitas tota exhaurienda superest. Tamen momentum quero, dum annos integros perdis: da, da, Adolescens desidiosè, vel momentum ex illa profusentia temporis; momentum unum ab aliquo vestrum impetrem tot inter dies mensesque, quorum estis prodigi. Sed heu! quo relabor? ò æternitas temporis indiga! ò mortalitas temporis prodiga!

Ite, ite; dividite in bonis dies vestros, tempori ne parcite: mihi quoque olim, uti jam & vobis, levius ejus jactura visa est: nunc verò amissum lugeo æternumque lugebo. Amisi, quemadmodum nunc amittis

tu, cui sordent literarum studia, qui ludum deperis, qui, ex quo te in Otium effudisti, factus es in omni vitæ parte licentior, qui brevi ex illa Otii vacuitate, in terribissimas vitiorum sordes demergeris; qui animam tuam nostris ignibus jam oppigneris! Sed satis diu infelix anima aspectu tuo dirissimo horrendisque vocibus exterruisti nos. I, detestabilis, i temporis quondam stultè prodigæ, repete antra illa immania, in quibus nulla unquam tibi pars temporis, nullus temporum finis impertietur.

At vos videte porro, Adolescentes, quem tandem ex iis fructum capiatis: pensate vobiscum, num tam leve videri debeat dispendium temporis, ut si unum id incommodi ferret Otium, tamen omni cautione fugiendum illud non aestimatis? Heu! quam multi hac ipsa hora, hoc ipso momento divinum ad tribunal iudicandi sistuntur, qui profusionem temporis lugere incipiunt.

Sed quid Ego diutius immerget in persequendo malum illud, quod omnium est, quæ parere Otium solet, longè levissimum? Progrediamur ulterius, Adolescentes, & quot ex illo venenato fonte rivuli corruptissimi profuant, quot infelices rami ex arbore illa funestissima procreentur, videamus. Sic est enim verò: fieri omnino non potest, quin Otium multorum fons vitiorum & origo sit: hoc porro superest altera Orationis parte demonstrandum.

In Pars. Agite verò, excutiamus diligentius vitam alicujus Adolescentis, qui, cum strenuam ac sedulam studio Literarum operam, quemadmodum postulat ejus officii ratio, navare deberet, turpi se Otio corrumpi ac depravari patitur. Dic mihi, quæse, Adolescens desidioso, si quis hinc

esses hujusmodi, quid agis statis illis ac designatis studio temporibus, dum à studendo abstines? Tene meditandis ac perpendendis rerum æternarum momentis occupatum affirmabis? Tene flagitare cæcis precibus divinam opem, vel pios libros curiosis pervolutare oculis causaberis? Tene charitatis operibus, in visitandis agrotis, in consolandis afflictis ac merentibus discentum excusabis? Tamen, licet hoc faceres, nescis quam sine fructu, quam nullo salutis emolumento ejusmodi officiis indulgeres; reprobante scilicet Deo isthæc intempestivæ servitutis obsequia, quæ nec exigit à te in præsentia, nec habere accepta potest, dum studendi laborem, quem jubet impensius, negligis?

At enim id credam te consecrato Literis tempore ad exercendum bonum opus quodpiam abuti, dum te in iis quæ ad Deum pertinent tam remissum, tam somnolentum, quam in pertractandis studiis desidem animadverto? Quid agis igitur, iterum peto, Adolescens otiose, quid agis, quando non studes; si te cogitare prava, moliri turpia, pudendis operam dare facinoribus dixero; reclamabis. continuo, innocentem te, castum ac pudicum affirmabis. Esto: nihil refecare ad vivum placet: demus hoc tibi, talem te revera esse, qualem profiteris; quippe nondum penetravit altius vis mali, & adhuc res tuæ in integro sunt. Nunc ergo, ut ad eluendam, qua jam aspersus es, desidie labem alacrior accedas; intellige, quibus tandem gradibus ab inertio Otio, ad summam nequitie baratrum Adolescentia devolvatur.

Abalienatus à studiis fastidio quodam ac satietate adolescentis animus incipit postmodum & in rebus piis languescere, eumque sentire

repro-

tempora, quem in studio Literarum jam dudum expetitur. Non jam ea, qua solebat, attentione mentis atque reverentia preces Deo fundit, sed oscitanter, sed vago nulloque animo secum immurmurat, vel contrahit, vel etiam omittit: hebescit sensim ac pederentim gustus ille suavissimus, quo in frequentandis divinis mysteriis perfundebatur simul; & ad implendas injuncti sibi muneris partes accendebatur. Interim fides nutat, spes trepidat, charitas refrigescit. Nihil lætitiæ spiritualis ex sacra mensa, nihil ex Pœnitentiæ Sacramento solatii percipit; mox ab illis divini gratiæ fontibus ac canalibus recedit fastidiosus; Ipsum Mariæ nomen nihil blandum insonat auribus, & quam omni studio ac pietate demerebatur, obsequium ejusdem tanquam jugum intolerabile refugit ac declinat. Quid multa? fastidio postmodum tepor, tepori levitas, levitati immodestia, immodestiam demum ipse rerum divinarum contemptus succedit.

Nihil hic dico, Adolescentes, quod terribilis quædam, & frequentior, heu! quam par sit; experientia non comprobet. Vos ipsos testes appello: repetite memoriam præteriti temporis: si quis visus olim inter vos præter cæteros remissus ac deses in studendo, an non ille solebat esse pariter in iis, quæ ad Deum pertinent, languidus plus æquo ac tepidus? si quis ob negligentiam domi, ob levitatem in schola increpandus videretur; an non & idem propter irreverentiam in templis, immodestiam inter orandum difficilem se, molestum, atque importunum exhibebat? tanta est adeo, tam individua pietatem inter atque studendi diligentiam consensio, ut quisquis ab altera recesserit, ab altera continuo eundem deficere oporteat!

Le Jay, Tom. I.

Jam ubi remisit semel pietatis sensus liquidior, & voluntaria quædam religiosæ mentis in res divinas pro pensio, quæ juventutis unicum contra morum corruptelam præsidium, unicum adversus omnes mali vel incurfus, vel insidias propugnaculum est; mirum, si desidiosus adolescens quibuslibet ætatis illius scopulis impingat miserabiliter, & ad eisdem horribilem in modum frangatur. Nam cum ea sit humanæ mentis indoles, ut otiosa penitus non possit esse, sed aliqua semper occupatione egeat, qua, veluti pabulo quodam, reficiatur identidem ac sustentetur; sentitis, Adolescentes, etiam me tacente, quid occupare necesse sit juvenis animum, quem tam Literarum, quam pietatis fastidium ceperit: perspicitis quibus pateat incommodis, quam multiplex vitiorum genus incurrat: Nugis perennibus, ludo, damnosis lectionibus, societibus perniciosis, & licentiori necessariorum vitæ, inserviet. Ludi furor, scitis, quæ non in mala miserum adolescentem præcipitet, si quando ipsius animum invaserit: à ludo nimirum omnis fere juvenum corruptela ducit initium. Hic enim junguntur familiaritates aleatorum, quorum ingenio nihil est licentius & à bonis moribus alienum magis. Hic pejerare, hic impias & sacrilegas voces fundere adolescens docetur: hic pecunia emunctus sua mille excogitat & machinatur artes corrogandi aliam per fas & nefas, quam temere rursus effundat ac dissipet.

At quoniam nec ludere perpetuo, ut multum velit, nec declinare licet quædam tempora, quibus, quantumvis studendi voluntate careat, habitare secum in musæo solitarium oporteat: quid faciat in his angustiis adolescens otiosus, qui nec studendi laborem ferre potest, nec vagandi

Y 3 foris